

חולין דף ב'

פרק ראשון 'הכל שוחטין'

משנה

הכל שוחטין¹, ושחיטתן כשרה, חוץ מחרש שוטה וקטן שמא יקלקלו את שחיטתן. וכולם ששחטו ואחרים רואין אותם, שחיטתן כשרה.

גמרא

ביאור כוונת המשנה לדיעבד או לכתחילה

שואלת הגמרא, שלכאורה יש סתירה בדברי המשנה, שהלשון 'הכל שוחטין' משמעותו שמותר להם לשחוט לכתחלה, והלשון 'ושחיטתן כשרה' משמעותה שאלו שהתרבו כשרים רק בדיעבד? אמר רב אחא בנו של רבא לרב אשי, והרי ניתן לפרש את המילה 'הכל' שבמשנה באופן של דיעבד. וכך הפירוש: הכל תורת שחיטה נוהגת בהם, ואם שחטו אותם הפסולים, תהא שחיטתן כשרה. ועוד שמצינו שמשמעות המילה 'הכל' היא דיעבד, ששנינו, הכל ממירין אחד האנשים ואחד הנשים, ושם אין הכוונה לכתחילה שהרי יש איסור להמיר, שנאמר "לא יחליפנו ולא ימיר אותו טוב ברע או רע בטוב"² עונה הגמרא, שם התנא מפרש את כוונתו³, ולכן אפשר לומר שזה דיעבד. אבל שחיטה שלא מפרש הכוונה לכתחילה⁴.

האם עדיף לנדוד ולשלם או שלא לנדוד כלל

שואלת הגמרא, האם לשון 'הכל' הוא לכתחילה, והרי שנינו, הכל מעריכין והם בכלל תורת הערכה שאמירתם 'ערכי עלי' או 'ערך פלוני עלי' חלה כנדר⁴, ונערכין להתחייב בדמים הקצובים בתורה, ונודרין להתחייב

1 כתוב בהלכות ארץ ישראל דנשים לא ישחטו מפני שדעתן קלות ואין נראה דאפילו במוקדשין שוחטות לכתחלה כדמוכח (זבחים לא:). תוס'.

2 פירש בקונטרס דעקך ליה להכל דרישא דלא תימא לכתחלה הוא ולשון כדקתני טעמא. ומק' עליו תוס' שאין נראה כפירושו. ולכן נראה לרבינו תם דשינויא דהכא הוי כההיא דתמורה. וה"ק התם כדקתני טעמא דלהכי תנא הכל ממירים דמשמע לכתחלה לאשמעינן שאפילו המיר במוזיד דהיינו לכתחלה מומר דלא תימא ארבעים בכתפיה וכשר כדאמרן בהתורה (מנחות פא.). תוס'.

3 והטעם שהתנא לא כתב בפשטות 'הכל שהמירו תמורתם תמורה' – לשון התנאים הוא זה, כמו: 'הכל שוחטין', 'הכל סומכין', 'הכל חייבין'; הלכך הכא, אף על גב דהוצרך להאריך – לא שינה התנא את לשונו. רש"י.

4 לרבות מופלא סמוך לאיש: קטן היודע להפלות לשם מי מקדישין, ואם סמוך לפרקו הוא, כגון בן י"ב שנה ויום אחד – דבריו קיימין, אף על פי שעדיין קטן הוא עד י"ג שנה ויום אחד. ולומר שגם אם קטן הוא זה הנודר – חייב ליתן כפי שנים של נערך. רש"י.

באמירתם 'דמי עלי' או 'דמי פלוני עלי', ונידרין שכל אדם השוה כלום יש לו דמים להתחייב עליהם בנדר. והרי למדנו שאין לנדור לכתחילה, שנאמר: "וכי תחדל לנדור לא יהיה בך חטא", ומשמע שאם תדור יהיה בך חטא. וכן נאמר: "טוב אשר לא תדור משתדור ולא תשלם" ושנינו על כך בברייתא, טוב יותר ממי שנודר ומשלם, וכן ממי שנודר ואינו משלם, שאינו נודר כל עיקר שעל ידי הנדרים עלול לבוא לידי "לא יחל דברו", דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר, טוב מזה ומזה נודר ומשלם. ואפילו רבי יהודה לא אמר אלא כשאמר 'הרי זו', שלכן טוב לנדור שאין באמירה זו התחייבות באחריות ועוד שכיון וכבר הפריש לא יחזור בו⁵, אבל לא אם אמר 'הרי עלי' שמא יפגע ולא יקיים? ומכאן משמע שלשון 'הכל' הוא די'עבד.

במקום שכתוב 'הכל חייבים' ודאי הכונה לכתחילה וכנגד שואלת הגמרא, האם לשון 'הכל' אינו לכתחלה, והרי מה ששנינו 'הכל חייבים בסוכה', וכן 'הכל חייבין בציצית', ושם ודאי שאין משמעותו די'עבד אלא לכתחלה? עונה הגמרא, שאין מזה קושיא כיון שכשכתוב הכל חייבים ודאי שהוא לשון לכתחילה. שואלת הגמרא, והרי שנינו 'הכל סומכין אחד האנשים ואחד הנשים', וזה חיוב לכתחילה שנאמר "וסמך ידו וכו' ונרצה וכו'". עונה הגמרא, המילה 'הכל' לעיתים מתפרשת לשון לכתחילה ולעיתים די'עבד. אלא שבמשנתנו ודאי הכוונה לכתחילה, שאם היה הכוונה לדי'עבד, מדוע המשנה חזרה וכתבה שוב ו'שחיטתן כשרה' שוב לשון די'עבד? אלא ודאי שהכל שוחטים הוא לכתחילה⁶. ושוב קשה מהו ביאור המשנה שכתבה גם כתחילה וגם די'עבד?

אמר רבה בר עולא, כך כוונת המשנה: הכל שוחטים לכתחלה, ואפילו טמא כשר לשחוט חולין. ואף שאין ישראל מוזהרים על החולין⁷, הכוונה לחולין של

כוונת המשנה שטמא יכול לשחוט לכתחילה חולין אבל לא קודשים

5 עמוד ב'.

6 שכך היה לו לכתוב: שחיטת הכל כשרה חוץ מחרש שוטה וקטן, שמשמע שאלו שהתרבו מ'הכל' - הם די'עבד ולא לכתחלה; אי נמי ניתני 'הכל שוחטין' לחודיה.

7 ואע"ג דאסור לגרום טומאה לחולין שבא"י היינו דוקא בפירות דשייכא בהו תרומה אבל בשר לא ואפילו יהא אסור לטמאות גופו באוכלין טמאין כדרשין והתקדשתם והייתם קדושים אזהרה לבני ישראל שיאכלו חולין בטהרה מכל מקום יכול לטמאותן ולאוכלן בימי טומאתו. תוס'.

אדם שאוכל את מאכליו 'על טהרת הקדש' כדי להרגיל עצמו בטהרת קדשים, באכילת שלמים או תודה. ותנא זה סובר שחולין שנעשו על טהרת הקדש, חייבים להיות מובדלים מדרבנן מכל טומאות הפוסלות בהן. וכיצד יכול לשחוט כשהוא טמא? מביא סכין ארוכה ושוחט בה, כדי שלא יגע בבשר. אולם בבשר קודשים לא ישחוט לכתחלה ואפילו בסכין ארוכה⁸, שמא יגע בבשר שמוזהר על כך מהתורה⁹. ואם שחט ואמר 'ברי לי שלא נגעתי', בדיעבד שחיטתו כשרה. חוץ מחרש שוטה וקטן שאפילו בחולין לא ישחטו, שמא ישוהו, שמא ידרסו, ושמא יחלידו.

שואלת הגמרא, ומהו הביאור בסיפא של המשנה ששנינו 'וכלן ששחטו', את

טמא ששחט קודשים ולא לפנינו לשאול

מי מכשירה המשנה. אם חרש שוטה וקטן, הרי התנא בדיוק הזכירם והיה לו לכתוב ו'אם שחטו וכו'?' ואם הכוונה לטמא ששחט חולין, הרי התנא כבר אמר שמותר לו לשחוט לכתחלה? ואם הכוונה לטמא ששחט מוקדשים והתנא אומר ששחיטתו כשרה אם אחרים עומדים על גביו, הרי מועיל גם בלא עמידה אם יאמר 'ברי לי שלא נגעתי'? עונה הגמרא, מדובר שהוא לא נמצא לפנינו שנשאל אותו, ואם אחרים עמדו על גביו שחיטתו כשירה.

המשנה בזבחים גם כותבת את הדין שואלת הגמרא, האם את הדין שטמא לא ישחט קודשים לכתחילה למדנו במשנתנו,

של 'טמא בקודשים'

הרי מצינו זאת במשנה בזבחים, ששנינו, כל הפסולין כגון: זר, ואונן, טמא, ובעל מום, וכיוצא בהן ששחטו קרבן, שחיטתן כשרה, שהשחיטה כשרה בזרים¹⁰, בנשים ובעבדים, וביטמאים, ואפילו בקדשי קדשים, ובלבד שלא יהיו טמאין נוגעין בבשר? עונה הגמרא, כאן שנה התנא את עיקר הדין שאין שוחטים לכתחילה אלא בדיעבד. שם אגב שהתנא שנה

8 אע"ג דדם קדשים אינו מכשיר חיבת הקדש מכשרת או שהעבירה בנהר ועדיין משקה טופח עליה (כדפסחים כ.). הקשה רבינו אפרים, איך יתכן שתהא סכין ארוכה כל כך מהר הבית עד עזרת ישראל הלא נשים ארוכה קל"ה אמה וי"ל דלמאי דפיר"ת בעלמא דלא גזור היכא דנטמא בפנים ניהא וכן לפירוש ר"י דפירש דלא החמירו אלא בעזרת נשים שהוא מקום כניסה ויציאה אבל בשאר מקומות יכול ליכנס עד סמוך למחנה שכינה ממש אתי נמי שפיר ואין כאן מקומו וי"מ דהכא מיירי בבמה ובוזה יתיישב נמי בסמוך. תוס'.

9 שנאמר 'ואני הנה נתתי לך את משמרת תרומותי'. רש"י.

10 שנאמר: 'ושחט את בן הבקר לפני ה' והקריבו בני אהרן: מקבלה ואילך מצות כהונה, לימד על שחיטת קדשים שכשרה בורים, והוא הדין לשאר פסולין. רש"י.'

את שאר פסולים, כתב גם את הדין של 'טמא במוקדשים'. או שניתן לומר תירוץ אחר, ששם שנינו את עיקר הדין של 'טמא במוקדשין' שהרי התנא עוסק בדיני קדשים, וכאן אגב ששנה את הדין בטמא שמותר לשחוט חולין שנה גם את הדין לגבי 'טמא בקדשים'.

